

Yttrande

M,L, KD,

2022-11-08

3.4

Yttrande angående Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Yttrandet

Motionen går i linje med flera mål, strategier och åtgärder enligt stadens styrdokument men saknar vissa aspekter. Så som den totala klimatnyttan då systemet lär öka användandet av antalet engångsförpackningar i staden. Motionen tar inte heller hänsyn till konkurrens på lika villkor.

Vi menar att det är viktigt att fortsätta arbeta med ett minskat matsvinn i kommunen, detta hade kanske varit ett sätt, men det finns en risk att detta även ökar de totala inköpen av maten i våra verksamheter i och med att det skapar ekonomiska incitament. Då hade vi hellre sett att överbliven mat kan ges till välgörenhetsorganisationer i civilsamhället. Vi ser också att detta blir en bisyssla för skolor och andra boenden. Fokus ska ligga på kärnverksamheten och inte kringverksamhet som detta är.

Med det vill vi avslå motionen.

Yrkande

Demokraterna

2022-11-09

3.4

Yrkande angående – Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen i samverkan med miljö- och klimatnämnden, grundskolenämnden samt äldre samt vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att utreda förutsättningarna för om klimatlåda kan användas inom Göteborgs Stad. Utredningen ska bland annat beakta klimatlådans totala klimatnytta, relevant lagstiftning och möjligheterna att skänka överblivna klimatlådor till hjälporganisationer i staden.
2. Kommunstyrelsen i samverkan med ovanstående nämnder får i uppdrag att återkomma med förslag på en lämplig verksamhet som kan testa klimatlådan under en provperiod.
3. Med detta anser vi motionen besvarad.

Yrkandet

Vi är eniga med motionärerna om att matsvinnet i storkök måste minska. Att mat slängs i onödan är varken miljövänligt, hållbart eller god ekonomisk hushållning av stadens resurser.

Ett införande av en klimatlåda hade inneburit en stor process med packning, transport och avfall m.m. Det är därför viktigt att utredningen undersöker klimatlådans totala klimatnytta på staden som helhet. För att inte öka stadens användande av engångsmaterial kan exempelvis ett pantsystem med återanvändning av lådor/matbehållare vara ett alternativ. Ett annat alternativ skulle vara användandet av återvinningsbart material.

Utredningen måste också beakta regler och lagstiftning kring bland annat matsäkerhet, prissättning, kundgrupper och konkurrenslagstiftning.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-10-10

Diarienummer 0495/22

Handläggare

Petra Senthén

Telefon: 031-368 03 35

E-post: petra.senthen@stadshuset.goteborg.se

Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Motionen

Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) har lämnat förslag att kommunfullmäktige fattar beslut om som avser försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. Förslaget består av två delar. Den ena delen innebär att Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att i samverkan med grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden återkomma med förslag på hur konceptet med klimatlåda kan användas inom i Göteborgs Stad. Den andra delen innebär att Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod.

Motionärerna vill att en metod kallad klimatlådan utreds för att ett införande kan ytterligare minska matsvinn i storkök. Metoden klimatlådan innebär att mat som blir över i en måltidsverksamhet ska kunna säljas till närmast berörda elever, brukare och personal istället för att slängas. Utredningen skulle bland annat innehålla en studie av kommuner i Sverige som redan har infört klimatlåda. Utgångspunkt för utredningen skulle vara självkostnadspris per portion. Motionärerna vill att utredningen tar hänsyn till arbetsmiljö och arbetstid för personal i stadens verksamheter då metoden anses kunna bidra till andra positiva effekter såsom minskad stress med inköp och matlagning efter arbetsdagens slut.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till förskolenämnden, grundskolenämnden, miljö- och klimatnämnden, nämnden för inköp och upphandling, äldre samt vård- och omsorgsnämnden och Göteborgs Stads Leasing. Samtliga remissinstanser har lämnat synpunkter.

Remissinstansernas svar är sammanställda i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Förskolenämnden	Avstyrker	Förslaget med klimatlåda bedöms innebära risk för ökade kostnader samt låg nytta för barn, vårdnadshavare och medarbetare.

		Vid uppstarten av den fossilfria förskolan Backa Kyrkogata 11, genomförde förvaltningen 2021 en mindre genomlysning av bland annat klimatlåd. En slutsats var att hanteringen av klimatlåda är resurskrävande och att tiden snarare bör läggas på att ge barnen möjlighet att vara med i köket när tillfälle ges.
Grundskolenämnden	Tillstyrker	Om förslaget utreds vidare bör regler och lagstiftning kring matsäkerhet, prissättning, kundgrupper och konkurrenslagstiftning beaktas. Vid ett eventuellt införande föreslås initialt pilotskolor. Konceptet bör vara likartad över staden med gemensamma regler och rutiner för att uppnå syftet med metoden.
Nämnden för inköp och upphandling	Anses besvarad	Nämnden tar inte ställning till förslaget. Utifrån ett ramavtalsperspektiv finns inga hinder för genomförande av förslaget så länge det endast handlar om att sälja överbliven mat.
Miljö- och klimatnämnden	Tillstyrker	Klimatlådan kan bidra till minskat matsvinn, vilket överensstämmer med stadens mål. Det finns inget i livsmedelslagstiftningen som hindrar ett införande. Kommunen ansvarar för att inte störa marknaden utifrån konkurrens på lika villkor.
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	Tillstyrker	Nämnden prioriterar implementeringen av miljöledningssystem, uppstart av vägning av matsvinn och arbetet med åtgärder att minska matsvinnet med erfarenheter från tidigare arbete inom <i>Göteborgsmodellen för mindre matsvinn</i> och <i>Avfallsnåla äldreboenden</i> .

Göteborgs Stads Leasing	Tillstyrker	Bolaget ser med fördel att pilottest startas upp parallellt med föreslagen utredning och att klimatlåda-konceptet då kopieras i möjligaste mån för att fokusera på hur driftsättning, uppskalning, utveckling och effektmätning skulle kunna gå till inom Göteborgs Stad, samtidigt som lärdomar dras av pilotprojektet.
-------------------------	-------------	--

Bedömning ur ekonomisk dimension

Remissinstanserna konstaterar att det finns andra kommuner som har infört metoden klimatlåda. Göteborgs Stads Leasing menar att en utredning om införande av klimatlåda och eventuellt en pilotstudie därför skulle innebära endast begränsat behov av extra resurser, främst i form av arbetstid. Remissinstanserna är eniga om att införandet av metoden klimatlåda skulle innebära ett ökat resursbehov, främst i form av arbetstid men även livsmedelskontroll på grund av förändrad hantering av livsmedelsverksamhet. Sådan kontroll skulle innebära en kostnad för verksamheter med livsmedelshantering liksom för miljö- och klimatnämnden som utför kontrollerna. Den senare nämnde skulle såsom mottagare av avgiften få en intäkt.

Bedömning ur ekologisk dimension

Remissinstanserna pekar på att förslaget är i linje med Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram, avfallsplan och måltidspolicy. De bedömer att införande av metoden klimatlåda kan öka förbrukningen av engångsartiklar i samband med försäljning av överbliven mat. Enligt miljö- och klimatnämnden kan matsvinnet minska om klimatlåda införs. Utbildningsnämnden anser att metoden klimatlåda kan göra elever medvetna om satsningen och öka dears förståelse för skolkökens miljöarbete.

Bedömning ur social dimension

Klimatlåda kan påverka arbetsmiljön anser föreskolenämnden, som pekar på dels ökad arbetstid och arbetsbelastning vid särskild livsmedelskontroll, dels minskad arbetstid för att utföra förvaltningens kärnuppdrag till nackdel för barnets bästa. Grundskolenämnden anser tvärt om att klimatlåda kan innebära en pedagogisk vinst och kan underlätta vardagen för stressade föräldrar och personal. I likhet med Göteborgs Stads Leasing framhåller grundskolenämnden att klimatlåda kan ge tillgång till en hälsosam, näringsberäknad mat till en rimlig kostnad. Miljö- och klimatnämnden liksom nämnden för äldreomsorg samt välfärd och om sorg har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor:

1. Motionen
2. Förskolenämndens handlingar 2022-08-24 § 160
3. Grundskolenämndens handlingar 2022-08-30 § 199
4. Nämnden för inköp och upphandlings handlingar 2022-06-15 § 60
5. Miljö- och klimatnämndens 2022-09-20 § 172
6. Äldre samt vård- och omsorgsnämndens handlingar 2022-09-27 § 216
7. Göteborgs Stads Leasings handlingar 2022-08-24

Handling 2022 nr 67

Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

I Göteborgs stads verksamheter tillagas mat i över 500 kök och dagligen serveras drygt 80 000 luncher. Detta innebär också utmaningar genom att stora mängder mat blir över och slängs. Genom ett framgångsrikt arbete inom ramen för Göteborgsmodellen för mindre matsvinn som startade 2017 har matsvinnet i stadens verksamheter kunnat minska kraftigt från tidigare nivåer. Modellen infördes när Vänsterpartiet och de rödgrönrosa partierna styrde i Göteborg. Sedan de borgerliga partierna tagit över styret har modellen dock skrotats.

Även om det inom Göteborgs stad finns erfarenhet av att arbeta med minskat matsvinn, finns dock fortsatt mycket som behöver göras. Sedan Kommunfullmäktige 2021-03-25 antagit det nya miljö- och klimatprogrammet finns också målet om att minska utsläppen av växthusgaser från stadens inköp av livsmedel ur ett livscykelperspektiv med cirka 30 procent under programperioden. I det sammanhanget kan minskat matsvinn ha stor betydelse. Målsättningen att minska matsvinnet från kommunens egna verksamheter finns också formulerat i Göteborgs Stads avfallsplan 2021–2030, där målet är att matsvinnet ska minska till maximalt 30 gram per serverat huvudmål.

Därför vill vi fortsätta på den tidigare framgångsrika vägen. En metod att minska matsvinnet ytterligare som vi vill utreda är att den mat som blir över i en verksamhet ska kunna säljas istället för att slängas. En metod som under de senaste åren införts i flera kommuner i landet är ett koncept kallat ”klimatlådan”, där elever och personal i skolverksamhet har möjlighet att köpa mat som blivit över efter att skolrestaurangen stängt för dagen. Fördelen med en liknande modell är att det dels bidrar till ytterligare minskat matsvinn, dels skulle det som vi ser det kunna bidra till andra positiva effekter som minskad stress med inköp och matlagning efter arbetsdagens slut. Därför vill vi utreda förutsättningarna för att införa en liknande modell i Göteborg. Utredningen ska ta hänsyn till arbetsmiljö och arbetstid för personal i verksamheterna. Utgångspunkten ska vara kostnaden för en portion ska vara utifrån självkostnadspris och exempel från andra kommuner i Sverige som infört konceptet ska studeras närmare.

Kommunfullmäktige föreslås att besluta:

1. Miljö- och klimatnämnden får i samverkan med grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att återkomma med förslag på hur konceptet med klimatlåda kan användas inom i Göteborgs Stad.
2. Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod. .

Johan Zandin (V)

Jenny Broman (V)

Gertrud Ingelman (V)

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-08-24

Yttrande till kommunstyrelsen över remiss, motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

§ 160, N608-1230/22

Handling

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 26 juli 2022.

Beslut

1. Förskolenämnden avstyrker motionen gällande att utreda försäljning av överbliven mat genom införande av klimatlåda.
2. Förskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Protokollsutdrag skickas till

stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Vid protokollet

Sekreterare

Helena Öhrvall

Rätt utdraget ur protokoll intygar:

Helena Lindberg, chef Planering, analys och kansli

Justering av protokollet har tillkännagivits genom anslag på kommunens anslagstavla

Tjänsteutlåtande

Handläggare: Johanna Düring

Utfärdat: 2022-07-26

Diarienummer: N608-1230/22

E-post: johanna.during@forskola.goteborg.se

Yttrande över motion gällande att utreda försäljning av överbliven mat

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden avstyrker motionen gällande att utreda försäljning av överbliven mat genom införande av klimatlåda.
2. Förskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt förskolenämndens yttrande över en motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. I motionen står att läsa att kommunfullmäktige föreslås besluta att:

1. Miljö- och klimatnämnden får i samverkan med grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att återkomma med förslag på hur konceptet med klimatlåda kan användas inom i Göteborgs Stad.
2. Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod.

I förskoleförvaltningen pågår ett väl utvecklat kvalitetsarbete för att minska överproduktion och matsvinn. Detta är en viktig del av staden hållbarhetsarbete för miljö, klimat och ekonomi och en del av förvaltningens arbete med måltidspolicy avseende miljösmarta måltider. För att sälja klimatlådor krävs en organisation för att kyla och förvara maten enligt gällande livsmedelslagstiftning. Detta skulle kräva stora resurser ur både personal-, arbetsmiljö- och hållbarhetsperspektiv.

I Göteborgs Stads avfallsplan 2021–2030 har nämnden bland annat som mål att minska användandet av förbrukningsmaterial. Försäljning av överbliven mat skulle kräva ökad användning av plastförpackningar, alternativt kräva ett system för att hantera försäljning i glaslådor. Förutsättningarna för att införa en modell med klimatlådor bedöms därmed inte vara förenligt med förvaltningens pågående kvalitets-, miljö eller arbetsmiljöarbete.

I samband med uppstarten av den fossilfria förskolan Backa Kyrkogata 11, genomförde förvaltningen 2021 en mindre genomlysning gällande bland annat matlådor. En av slutsatserna blev att hanteringen av matlådor är resurskrävande och att tiden snarare bör läggas på att ge barnen möjlighet att vara med i köket när tillfälle ges.

Förslaget med klimatlåda bedöms innebära risk för ökade kostnader samt låg nytta för barn, vårdnadshavare och medarbetare.

Bedömning ur ekonomisk dimension

För att sälja klimatlådor krävs en organisation för att kyla och förvara maten enligt gällande livsmedelslagstiftning. Mat som lämnat köket och varit ute i servering får inte kylas ner och återanvändas av livsmedelshygieniska skäl.

Den måltidsplanering som görs, innebär att eventuell överproduktion kan användas vid beredning av någon av de närmast kommande måltider. Med bakgrund av den effektiva resursanvändning som görs, skulle antalet portioner till försäljning därmed vara få. Klimatlådor skulle kunna packas av eventuell överproduktion, men risken finns att klimatlådorna inte säljs och därmed genererar en högre kostnad för förvaltningen i och med ökat svinn.

Arbetstid för dokumentation kring nedkylningstider, temperatur, förpackning, förvaring samt marknadsföring av mat till försäljning ryms ej inom ramen för befintliga personella resurser utan skulle tillkomma för att möjliggöra försäljning. Personalresurser för att täcka den tidsåtgång som går åt för överlämning av mat och ekonomiska transaktioner kopplat till detta, är ytterligare en aspekt som i dagsläget ej ryms inom budgetram och därmed skulle kunna innebära en ökad kostnad.

Bedömning ur ekologisk dimension

I förvaltningen pågår ett väl utvecklat kvalitetsarbete för att minska överproduktion och matsvinn. Detta är en viktig del av staden hållbarhetsarbete för miljö, klimat och ekonomi och en del av förvaltningens arbete med måltidspolicy avseende miljösmarta måltider. Det innebär bland annat att mängden överbliven mat redan i nuläget är låg.

I linje med Göteborg Stads avfallsplan 2021–2030, arbetar förvaltningen aktivt med att minska användandet av förbrukningsmaterial som exempelvis plastförpackningar. Försäljning av överbliven mat skulle kräva ökad användning av plastförpackningar, alternativt kräva ett system för att hantera försäljning i glaslådor.

Bedömning ur social dimension

Ur ett arbetsmiljöperspektiv anser förvaltningen att förslaget skulle kunna innebära en ökad arbetsbelastning till följd av den kvalitetskontroll och märkning som krävs för att säkerställa livsmedelshygieniska krav vid försäljning av överproduktion.

Barnkonventionen

Förvaltningen anser att förslaget kan komma öka arbetsbelastningen hos personalen och därmed bidra till minskat tid för personalen att utföra kärnuppdraget i verksamheten, vilket inte bidrar till barnets bästa.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna vid förvaltningssamverkan den 17 augusti 2022.

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt förskolenämndens yttrande över en motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 23 september 2022.

Beskrivning av ärendet

I förskoleförvaltningen pågår ett väl utvecklat kvalitetsarbete för att minska överproduktion och matsvinn. Detta är en viktig del av staden hållbarhetsarbete för miljö, klimat och ekonomi och en del av förvaltningens arbete med måltidspolicy avseende miljösmarta måltider. Försäljning av överbliven mat - oavsett hur logistiken kring försäljningen skulle se ut – innebär att möjligheten att följa upp förekomsten av matsvinn skulle reduceras eller omöjliggöras helt.

För att sälja klimatlådor krävs en organisation för att kyla och förvara maten enligt gällande livsmedelslagstiftning. Mat som lämnat köket och varit ute i servering får inte kylas ner och återanvändas av livsmedelshygieniska skäl. Arbetstid för dokumentation kring nedkylningstider, temperatur, förpackning, förvaring samt marknadsföring av mat till försäljning ryms ej inom ramen för befintliga personella resurser utan skulle tillkomma för att möjliggöra försäljning. Personalresurser för att täcka den tidsåtgång som går åt för överlämning av mat och ekonomiska transaktioner kopplat till detta, är en ytterligare aspekt som i dagsläget ej ryms inom budgetram och därmed skulle innebära en ökad kostnad finansierat i självkostnadspriset.

Den måltidsplanering som görs innebär att eventuell överproduktion kan användas vid beredning av någon av närmast kommande måltider. Med bakgrund av den effektiva resursanvändning som görs skulle antalet portioner till försäljning vara få.

I Göteborgs Stads avfallsplan 2021–2030 har förvaltningen bland annat som mål att minska användandet av förbrukningsmaterial. Försäljning av överbliven mat skulle kräva ökad användning av plastförpackningar, alternativt kräva ett system för att hantera försäljning i glaslådor.

Ur ett arbetsmiljöperspektiv innebär förslaget en ökad arbetsbelastning till följd av den kvalitetskontroll och märkning som krävs för att säkerställa livsmedelshygieniska krav vid försäljning av överproduktion.

Omvärldsbevakning

Förvaltningens omvärldsbevakning visar att Nacka, Avesta, Sandviken och Hudiksvall är kommuner som har infört klimatlåda. Konceptet är nyligen infört i samtliga dessa kommuner.

I samtliga dessa kommuner sköts hela logistiken i skolmatsal och riktar sig enbart till elever och personal. Den överblivna mat som erbjuds till försäljning är den som efter bespisning finns över vid serveringsdisken och försäljningen sker under max 30 minuter i direkt anslutning till serveringen. Inköp kräver att man har med sig en egen matlåda. Det finns en medvetenhet om att försäljningen kan driva fram en kultur med överproduktion och det är särskilt uppmärksammat i policyn att överproduktion för att möjliggöra försäljning ej är tillåtet.

Ett motsvarande tillvägagångssätt i förskoleförvaltningen skulle inte vara möjligt då endast ca 5% av förskolorna har matsal.

För enheter utan matsal skulle försäljningen eventuellt kunna göras direkt ur de karotter som ställts fram på bordet och enbart kunna erbjudas personal på förskolan och i medhavd matlåda då förpackning ej kan erbjudas från förvaltningen.

Förvaltningens bedömning

Förskoleförvaltningen bedömer att förslaget kan innebära risk för överproduktion som är en konflikt med stadens miljömål, samt ökat svinn om klimatlådor inte säljs. Förslaget anses även vara av låg nytta för barn, vårdnadshavare och medarbetare.

Hans Wettby

Ulf Högberg

Tillförordnad förskoledirektör

Avdelningschef ekonomi,
fastighet och säkerhet, intern
service.

Expedieras till: stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Remissvar till kommunfullmäktige om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

§ 199, N609-1554/22

Beslut

Grundskolenämnden tillstyrker motionen och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2022-08-08, som sitt yttrande till kommunstyrelsen.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter på remiss till grundskolenämnden. Svar ska lämnas till kommunstyrelsen senast den 23 september.

Handlingar

Grundskoleförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2022-08-08

Bilaga 1, Remiss från kommunfullmäktige om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter, dnr 0495/22

Propositionsordning

Ordföranden frågar om grundskolenämnden kan besluta i enlighet med förvaltningens förslag och finner bifall.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-08-30

Dag för justering
2022-08-31

Vid protokollet

Sekreterare
Gustav Boström

Ordförande
Axel Darvik (L)

Justerande
Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Gustav Boström
Nämndsekreterare

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-08-08

Diarienummer N609-1554/22

Handläggare

Karin Pettersson

Telefon: 031-366 49 57

E-post: karin.pettersson@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Förslag till beslut

Grundskolenämnden tillstyrker motionen och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2022-08-08, som sitt yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Stadens miljö- och klimatprogram, antagit av kommunfullmäktige 2021-03-25, innehåller målet att minska utsläppen av växthusgaser från stadens inköp av livsmedel ur ett livscykelperspektiv med cirka 30 procent under programperioden. Förvaltningens måltidsverksamhet arbetar aktivt för att minska miljö- och klimatpåverkan i alla moment samt att stödja matgästerna i ambitionen att minska den egna påverkan.

En metod att minska matsvinnet är att den mat som blir över i en verksamhet ska kunna säljas i stället för att slängas. En metod som under de senaste åren införts i flera kommuner i landet är ett koncept kallat "klimatlådan", där elever och personal i skolverksamhet har möjlighet att köpa mat som blivit över efter att skolrestaurangen stängt för dagen.

Ett eventuellt införande av konceptet klimatlådor förväntas inte generera ökade kostnader för förvaltningen. Måltidsverksamheten i förvaltningen har kommit långt med hantering av överbliven mat och köken arbetar aktivt med både produktionssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn.

Förvaltningens bedömning är att om frågan kring klimatlådor utreds vidare bör regler och lagstiftning kring matsäkerhet, prissättning, kundgrupper och konkurrenslagstiftning beaktas. Vid ett eventuellt införande föreslår grundskoleförvaltningen att det initialt testas på pilotskolor. Klimatlådan som koncept bör vara likartad över staden med gemensamma regler och rutiner, just för att uppnå syftet med klimatlådeidén.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Ett eventuellt införande av konceptet klimatlådor förväntas inte generera ökade kostnader för förvaltningen. Måltidsverksamheten i förvaltningen har kommit långt med hantering av överbliven mat och köken arbetar aktivt med både produktionssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn. Ett visst merarbete skulle kunna uppstå initialt i form av framtagande av informationsmaterial och upparbetande av försäljningsrutiner. Däremot skulle

förvaltningen gynnas av extra intäkter för försäljningen. I andra kommuner som infört klimatlådan har försäljningen varit ganska marginell, det handlar oftast om ströförsäljningar.

Försäljningsintäkterna, som förväntas gå direkt till köksverksamheten, kan bidra till kvalitetshöjning av måltiderna. Men fokus ska ligga på måltidsverksamhetens fortsatta arbete med att minska serveringssvinnet på andra sätt snarare än på försäljning av klimatlådor.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningens måltidsverksamhet arbetar aktivt för att minska miljö- och klimatpåverkan i alla moment samt att stödja matgästerna i ambitionen att minska den egna påverkan. Att redan i ung ålder befästa kunskap och medvetenhet om matens miljöpåverkan samt inspirera till goda och miljösmarta måltider kan förväntas lägga en grund för goda och hållbara vanor för resten av livet. Även om det endast skulle vara vuxna personer som köper klimatlådor skulle ändå elever bli medvetna om satsningen och få en ökad förståelse för skolkökens miljöarbete.

Både stadens miljö- och klimatprogram samt Göteborgs Stads avfallsplan 2021–2030 visar på att det finns mycket kvar att göra för att uppnå stadens miljömål. I den remiss om stadengemensam måltidspolicy som grundskolenämnden ställde sig bakom under 2021 finns ett kapitel kring måltider för en bättre miljö. Även om avsnittet främst fokuserar på val av miljösmarta livsmedel och dess tillagning så skulle ett införande av klimatlådekonceptet ligga helt i linje med måltidspolicyn, och till och med utvidga satsningen på måltider för en bättre miljö.

Bedömning ur social dimension

I en eventuell fortsatt utredning kring klimatlådan ser förvaltningen att det kan finnas positiva vinster utifrån ett socialt perspektiv, exempelvis möjligheten att köpa näringsriktig och vällagad mat.

Samverkan

Information har getts i facklig samverkansgrupp (FSG) den 22 augusti 2022.

Bilagor

1. Remiss från kommunfullmäktige om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter, dnr 0495/22

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter på remiss till grundskolenämnden. Svar ska lämnas till kommunstyrelsen senast den 23 september. Ärendet medger ingen bordläggning.

Beskrivning av ärendet

Sedan kommunfullmäktige 2021-03-25 antagit det nya miljö- och klimatprogrammet finns det också ett mål om att minska utsläppen av växthusgaser från stadens inköp av livsmedel ur ett livscykelperspektiv med cirka 30 procent under programperioden.

En metod att minska matsvinnet är att den mat som blir över i en verksamhet ska kunna säljas i stället för att slängas. En metod som under de senaste åren införts i flera kommuner i landet är ett koncept kallat "klimatlådan", där elever och personal i skolverksamhet har möjlighet att köpa mat som blivit över efter att skolrestaurangen stängt för dagen.

Av motionen framgår att man vill utreda förutsättningarna för att införa en liknande modell i Göteborg för att ytterligare minska matsvinnet. Utredningen ska ta hänsyn till arbetsmiljö och arbetstid för personal i verksamheterna. Utgångspunkten är att kostnaden för en portion ska utgå från självkostnadspris. Andra kommuner i Sverige som infört konceptet ska också studeras närmare.

Klimatlådan som konceptmodell

Klimatlådan, som konceptmodell för att minska svinnet, har införts i flertalet kommuner och till stor del tillämpas idén på likartat sätt. Skolköket kan på detta sätt minska mängden serveringssvinn och inte slänga bort fullt ätbar mat som krävt energi och påverkat miljö i alla led från odling, transport och tillagning. En viktig aspekt med konceptet är att köken inte ska överproducera mat för att sälja matlådor.

Priserna på klimatlådorna varierar mellan kommuner men oftast ligger de kring 25-30 kronor, därmed är priset reducerat jämfört med vad en skollunch kostar. Motiveringen till det är att det inte kan garanteras en komplett måltid med samtliga komponenter. Enligt kommunallagen och konkurrenslagen får en kommun inte bedriva konkurrerande verksamhet, därför ansvarar varje kommun för att en sådan säljverksamhet inte kommer i konflikt med dessa lagrum.

Den praktiska försäljningen går till enligt följande: köparen tar med en egen matlåda, ofta med ett förutbestämt mått, plockar från serveringslinjen av den mat som finns kvar och swishar sedan betalningen. Intäkterna går direkt tillbaka till måltidsverksamheten. Köpet av klimatlådan sker under en viss förutbestämd tidpunkt, direkt efter ordinarie lunchservering.

Ur perspektiven säkerhet, lokaltillgång och arbetsmiljö rekommenderas främst att försäljningen sker till personal och/eller elever som normalt vistas i lokalen, men det finns också kommuner där klimatlådan även säljs till allmänheten. Ur hygiensynpunkt är det måltidsverksamheten som är ansvariga för att maten är säker fram till dess att köparen lägger maten i sin medhavda matlåda.

Förvaltningens arbete för minskat matsvinn

Grundskoleförvaltningens arbete för minskat svinn utgår till stor del från den så kallade ”Göteborgsmodellen för mindre matsvinn”. Göteborgsmodellen har tagits fram av Ekocentrum i Göteborg i samarbete med Kretslopp och vatten. Modellen består av åtgärder och aktiviteter för att minska matsvinnet och handlar om allt från menyplanering och inköp till servering och tillvaratagande av rester. Alla medarbetare i grundskoleförvaltningens kök har utbildats i Göteborgsmodellen och samtliga arbetar dagligen med att mäta skolornas matsvinn.

Vid samtal med representanter från måltidsverksamheten framgår att skolköken huvudsakligen arbetar på tre sätt med matsvinnet: förebyggande av svinn, tillvaratagande av matrester och tallrikssvinnet i serveringen. I måltidssystemet Matilda planerar köken måltiderna och tar ut recept utifrån prognoser för att inte laga mer mat än nödvändigt. Produktionsköken har daglig kontakt med köken för att undvika att skicka för mycket mat. Köken är också noga med att ställa fram mindre serveringsfat i slutet på serveringen för att undvika rester. Flexibla menyer, nära samarbete med pedagoger och information om svinn i matsalarna ger positiv effekt på minskning av matsvinnet.

Skolköken i förvaltningen kan delas in i tre olika typer: produktionskök, serveringskök och mottagningskök. I produktionskök med servering är det lättare att hålla nere serveringssvinnet eftersom personalen kan anpassa hur mycket mat som ställs fram i serveringen. I serverings- och mottagningskök tillagas endast vissa delar av måltiden såsom salladsbuffé, potatis eller ris. Det skiljer sig dock åt hur dessa serverings- och mottagningskök är utrustade och godkända för beredning av livsmedel men gemensamt för köken är att åtminstone lunchmåltidens huvudkomponent kommer från ett produktionskök. Eventuell överbliven mat i mottagnings- och serveringsköken kan inte tas tillvara i samma utsträckning eftersom utrustning för nedkyllning av mat saknas. Dessutom returneras kantiner dagen efter i samband med nästkommande lunchleverans, på så vis skickas inte mat tillbaka till produktionsköken.

Skolkökens verksamhetsmål gällande matsvinn följer Agenda 2030 och avfallsplanen som kommunfullmäktige har skrivit under. Där framgår att svinn från måltider inom offentliga verksamhet år 2030 inte ska överstiga 30g per serverad måltid. Matsvinnet ligger idag på ca 40 gram svinn per serverad lunch i förvaltningens skolor, det är en minskning med 6 gram jämfört med förra året. Det nationella snittet för svinn inom grundskola ligger på 50 gram per serverad lunchportion (enligt en studie av Livsmedelsverket 2021).

Förvaltningens bedömning

Matsvinn har redan idag ett stort fokus i skolkökens verksamhetsplan för måltider. ”Göteborgsmodellen för mindre matsvinn” används i måltidsverksamheten och bidrar till ett utvecklande miljöarbete. Det har lett till att det inte blir mycket serveringssvinn.

Konceptet med klimatlåda kan upplevas som motsägelsefullt då kökens verksamhetsmål är att arbeta för att så lite mat som möjligt blir över i serveringen samtidigt som efterfrågan på att köpa mat kan öka. Arbetet med matsvinn ska därför alltid prioriteras i tidigare led av produktions- och serveringskedjan.

Även om serveringssvinnet inte är så stort idag, tack vare måltidsverksamhetens idoga arbete för att minska det, ställer sig grundskoleförvaltningen ändå positiv till att förslaget

om klimatlåda utreds vidare för ett eventuellt införande i skolorna. Här följer några överväganden som förvaltningen vill lämna till kommande utredning.

Hygien och matsäkerhet

Skolkökens arbete med livsmedelshygien och matsäkerhet kring måltider är av största vikt. Vid en eventuell försäljning av klimatlådor behöver information ges till köpare både gällande den medhavda matlådan samt förvaring av maten om den inte äts direkt. Även om kökets ansvar för matens säkerhet går över till köparen när köpet är gjort bör ändå denna information framgå till köparen.

Prissättning och intäktsshantering

I samband med utredningen kring klimatlådan rekommenderas en översyn av priset för denna. I övriga landet är priset kring 25-30 kronor, vilket är långt ifrån en ordinarie lunchmåltids självkostnad. Kan det lägre priset för klimatlådan motiveras med att en fullvärdig måltid inte kan garanteras? Det är viktigt både för köpare och säljare att det är just maten som finns i serveringen som får köpas, köken ska inte laga extra mat för att komplettera upp till en fullvärdig lunchlåda enligt dagens meny.

Samtliga kök i grundskoleförvaltningen har swishkonton, intäkterna för klimatlådor bör oavkortat gå tillbaka till köken för att motivera personalen till försäljning.

Arbetsmiljö och yrkesroll

Enligt andra kommuners erfarenheter är inte efterfrågan av köp av klimatlådor så stor. Eftersom matgästen tar maten direkt från serveringsdiskarna under ett förutbestämt tidsintervall bör personalens arbetsinsats inte bli betydande. Information om hygien och betalning går att ta fram enkla rutiner för.

Det finns ett annat positivt syfte med försäljning av mat, att attityden kring skolmat blir positivare och att kökspersonalen stärks i sin yrkesroll.

Lagar, regler och lokala riktlinjer kring försäljning av mat

Eftersom flertalet kommuner säljer klimatlådor idag öppnar konkurrenslagstiftningen upp för den möjligheten. Varje kommun måste ändå göra sin utredning kring eventuella konkurrensbegränsande effekter. Grundskoleförvaltningen vill lyfta stadens redovisning av uppdrag om att kartlägga kommunala verksamheter som konkurrerar med privat näringsliv, dnr 1678/20.

Här följer några frågeställningar där lagar och lokala riktlinjer kan påverka eventuell försäljning:

- I hur stor omfattning förväntas försäljning av klimatlådor ske
- Finns det skolor som ligger i restaurangtäta områden eller andra relevanta marknader
- En prissättning på endast 25-30 kronor för en klimatlåda behöver kunna motiveras
- Hur säkerställs matsäkerhet och livsmedelshygien kring försäljningen
- Vilka ska få köpa klimatlådor

Det är viktigt att utreda vilka som ska få köpa klimatlådor. Ska det vara personal och elever på skolan, samtliga anställda i förvaltningen eller riktar sig försäljningen även till

allmänheten. Det är oklart om det faktum att vissa kommuner endast säljer till elever och anställda är med hänsyn till eventuella lokala riktlinjer om huruvida allmänheten får vistas i skolornas lokaler eller om det har en annan anledning.

Avslutande synpunkter och bedömning

Om utredningen leder till att staden ska införa försäljning av klimatlådor föreslår grundskoleförvaltningen att det initialt testas på pilotskolor. Klimatlådan som koncept bör vara likartad över staden med gemensamma regler och rutiner, just för att uppnå syftet med klimatlådeidén. Information kring matsäkerhet är viktig, både vad gäller den medhavda matlådan och nedkylning av mat om den inte äts upp direkt. Idén med klimatlåda förutsätter att köken inte fyller på med mat i serveringen som kan serveras vid ett senare tillfälle, därmed är det inte säkert att alla delar av dagens skollunch finns kvar när försäljningen öppnar.

Förvaltningen ser positivt på att delta i eventuellt fortsatt utredning kring klimatlådekonceptet.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Helena Sjöberg
Tf. förvaltningsdirektör

Ulrica Johansson
Ekonomichef

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-06-15

Svar på remiss: Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

§ 60, 0110/22

Beslut

1. Inköps- och upphandlingsnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande.
2. Inköps- och upphandlingsnämnden tar inte ställning till förslagen/ frågeställningarna i motionen som rör hur konceptet med klimatlåda kan användas i staden och vilka verksamheter som i så fall kan pröva konceptet.

Ärendet

Nämnden har fått en begäran om yttrande avseende en motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. Motionen innehåller två frågeställningar som rör hur konceptet med klimatlåda kan användas i staden och vilka verksamheter som i så fall kan pröva konceptet.

Handlingar

1. Tjänsteutlåtande den 20 maj 2022
2. Motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Yrkande

Inköps- och upphandlingsnämnden är enig om att yrka bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande frågar om nämnden kan besluta enligt förvaltningens förslag och finner att det är nämndens beslut.

Dag för justering

2022-06-22

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-06-15

Vid protokollet

Sekreterare

Emelie Herou

Ordförande

Gustaf Göthberg (M)

Justerande

Eva Ternegren (MP)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-20

Diarienummer N050-0110/22

Handläggare

Henrik Karlsson, Malin Offerle

Telefon:

E-post: fornamn.efternamn@ink.goteborg.se

Yttrande över motion om försäljning av överbliven mat

Förslag till beslut

1. Inköps- och upphandlingsnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande.
2. Inköps- och upphandlingsnämnden tar inte ställning till förslagen/ frågeställningarna i motionen som rör hur konceptet med klimatlåda kan användas i staden och vilka verksamheter som i så fall kan pröva konceptet

Sammanfattning

Nämnden har fått en motion för yttrande. Motionen handlar om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter (klimatlåda) och syftar till att minska matsvinnet. I motionen hänvisas bland annat till mål i stadens miljö- och klimatprogram samt till Göteborgs Stads avfallsplan.

Bedömning ur ekonomisk, ekologisk och social dimension

Hållbar utveckling består av tre dimensioner som samspelar och stödjer varandra; social hållbarhet, ekologisk hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. Ett livscykelperspektiv innebär att alla faser från utvinning och produktion till användning eller utförande samt vilket avfall som genereras från varan eller tjänsten beaktas utifrån de tre dimensionerna. Utifrån ett livscykelperspektiv ser förvaltningen att det är positivt att mat som köpts in och som blivit över skänks vidare eller säljs till självkostnadspris. Detta så länge det endast handlar om att sälja det som blivit över, och inte att köpa in extra mat i syfte att sälja.

Samverkan

Ingen samverkan

Bilagor

1. Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Beskrivning av ärendet

Nämnden har fått en begäran om yttrande avseende en motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. Förutom Inköps- och upphandlingsnämnden har ärendet även översänts för yttrande till nämnden för Demokrati och medborgarservice, Miljö- och klimatnämnden, Grundskolenämnden, Förskolenämnden och Äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Motionen innehåller två frågeställningar som rör hur konceptet med klimatlåda kan användas i staden och vilka verksamheter som i så fall kan pröva konceptet:

1. Miljö- och klimatnämnden får i samverkan med grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att återkomma med förslag på hur konceptet med klimatlåda kan användas inom i Göteborgs Stad.
2. Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod.

Yttrandet ska vara nämnd-/styrelsebehandlat och tydligt uttrycka om nämnden/styrelsen tillstyrker, avstyrker eller inte tar ställning till förslagen. Nämnden ska inkomma med svar senast 2022-09-01.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen yttrar sig över motionen utifrån ett ramavtalsperspektiv.

Att mat som köpts in på ramavtal och som blivit över i stadens verksamheter skänks till välgörande ändamål eller säljs till självkostnadspris, ser förvaltningen - utifrån ett ramavtalsperspektiv - inga hinder för. Detta så länge det endast handlar om att sälja det som blivit över, och inte att köpa in extra mat i syfte att sälja.

Förvaltningen tar däremot inte ställning till själva förslagen/ frågeställningarna om hur konceptet med klimatlåda kan användas inom Göteborgs Stad och vad som kan vara lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod. Detta då förvaltningen inte hanterar överbliven mat. Vilka konsekvenser förslagen i motionen kan få för stadens verksamheter kan bäst bedömas av de förvaltningar där överbliven mat uppkommer.

Malin Offerle
Förvaltningscontroller

Henrik Karlsson
Direktör

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-09-20

§ 172 Dnr MKN-2022-8910

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs stads verksamheter, SLK 0495/22

Beslut

1. Miljö- och klimatnämnden tillstyrker motionens förslag.
2. Miljö- och klimatnämnden skickar över miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande över motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs stads verksamheter, till kommunstyrelsen.

Handlingar

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2022-09-08 med bilaga.

Yrkanden

Yrkar bifall till förvaltningens förslag: Tony Liljendahl (SD), Ellen Österberg (L) med instämmande av M och C, Gunvor Bergkvist (V) med instämmande av MP, Roshan Yigit (S) och Anders Åkvist (D).

Handlingar skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2022-09-23

Vid protokollet

Sekreterare

Jenny Magnusson

Ordförande

Emmyly Bönfors Jansson (C)

Justerande

Helena Norin (MP)

Justering av protokollet har tillkännagivits genom anslag på kommunens anslagstavla 2022-09-23.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-09-08

Diarienummer 2022-8910

Handläggare

Johanna Hjertén Wernefalk

Telefon: 031-368 37 54

E-post: johanna.hjerten.wernefalk@miljo.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs stads verksamheter, SLK 0495/22

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden tillstyrker motionens förslag.
2. Miljö- och klimatnämnden skickar över miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande över motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs stads verksamheter, till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har gett miljö- och klimatnämnden möjlighet att svara på motion om att utreda förutsättningarna att införa ett arbetssätt kallat ”klimatlådan” i Göteborg.

Klimatlådan innebär att Göteborgs Stad verksamheter säljer överbliven mat till elever, personal eller allmänhet.

Miljö- och klimatnämnden tillstyrker motionens förslag. Miljöförvaltningen anser att klimatlådan kan bidra till minskat matsvinn, vilket överensstämmer med stadens mål. Det finns inget i livsmedelsgäststiftningen som hindrar ett införande. Däremot ansvarar kommunen för att inte störa marknaden utifrån konkurrens på lika villkor.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att ett införande av klimatlådan kan minska kostnaden för att hantera matavfall, genom att mängden matavfall kan minska. Vi bedömer även att det kan leda till utökade arbetsuppgifter för köken, exempelvis att förpacka matlådor och kyla ned mat. Förbrukningen av engångsmaterial kan också komma att öka.

Förändrad hantering i en livsmedelsverksamhet, såsom införande av nedkylning kan påverka riskklassningen. Riskklassningen ligger till grund för hur många livsmedelskontroller som miljöförvaltningen utför och tar betalt för per år. Nedkylning är en process som kan innebära att verksamheten får ökad kostnad för livsmedelskontroll. Avgiften verksamheterna betalar för livsmedelskontroll kan därmed i vissa fall öka.

Förvaltningen kan i dagsläget inte uttala sig om huruvida de totala kostnaderna ökar eller minskar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen bedömer att ett införande av klimatlådan kan medföra ett minskat matsvinn. Samtidigt kan förbrukningen av engångsförpackningar komma att öka.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilaga

1. Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Ärendet

Kommunstyrelsen har gett miljö- och klimatnämnden möjlighet att yttra sig över motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs stads verksamheter, dnr 0495/22 senast den 23 september 2022.

Miljöförvaltningen har bedömt förslagen i remissen och tagit fram förslag till yttrande som redovisas i detta tjänsteutlåtande.

Beskrivning av ärendet

Motionens förslag

Klimatlådan är ett arbetssätt där Göteborgs Stad verksamheter säljer överbliven mat till elever, personal eller allmänhet. Motionen lyfter fram att detta arbetssätt bidrar till minskat matsvinn. Motionen föreslår en fortsatt utredning hur Göteborgs Stad kan arbeta vidare med klimatlådan.

Kommunfullmäktige föreslås att besluta:

1. Miljö- och klimatnämnden får i samverkan med grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att återkomma med förslag på hur konceptet med klimatlåda kan användas inom i Göteborgs Stad.
2. Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod.

Förvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen bedömer att det finns förutsättningar att införa ett arbetssätt där överbliven mat kan erbjudas elever, personal och allmänhet. Det är därför motiverat att staden utreder frågan vidare. Ett underlag till utredningen kan utgöras av hur andra kommuner som infört detta, gått till väga.

Det finns inget i livsmedelslagstiftningen som strider mot ett införande. Det är tillåtet att sälja eller skänka överbliven mat så länge verksamheten kan säkerställa att maten är säker för konsumenten. Däremot ansvarar kommunen för att inte störa marknaden utifrån konkurrens på lika villkor. Hur prissättningen på matlådan påverkar marknaden behöver därför ingå i en utredning. Det kan även ha betydelse för konkurrensen vilka målgrupper som erbjuds att få eller köpa lådan

Arbetssättet klimatlådan skulle ligga i linje med flera mål, strategier och åtgärder enligt stadens styrdokument. Förvaltningen bedömer att motionens förslag skulle kunna bidra till att uppnå:

- Göteborgs Stad ska verka för att minska miljö- och klimatpåverkan i hela livsmedelskedjan¹
- Driva på utvecklingen av cirkulär ekonomi²

¹ [Göteborgs Stads policy för måltider](#)

² [Miljö- och klimatprogram för Göteborgs Stad 2021–2030](#)

- Minskade växthusgasutsläpp ur ett livscykelperspektiv från inköpta livsmedel²
- Minskat matsvinn från både hushåll och stadens verksamheter samt att minst 70 procent av uppkommet matavfall ska gå till näringsåtervinning, biogasproduktion eller annat miljömässigt motsvarande ändamål³

Vi har identifierat en möjlig målkonflikt i avfallsplanen för målet:

- Mängden engångsartiklar i kommunens verksamheter ska minska med 50 procent³

Förra året utredde miljöförvaltningen hur livsmedelsförsörjningen i Göteborg kan bli mer hållbar ur ett cirkulärekonomiskt perspektiv. Resultatet presenterades i en rapport som godkändes av miljö- och klimatnämnden i mars 2022⁴.

En av rekommendationerna i rapporten är att vidareutveckla Göteborgsmodellen för mindre matsvinn till att även omfatta systematisk mätning av tallrikssvinnet för alla stadens skolmatsalar. Göteborgsmodellen för mindre matsvinn är ett praktiskt verktyg som visar hur stadens kök kan minska matsvinnet genom enkla åtgärder och bättre rutiner. Modellen inriktar sig på köks- och serveringssvinnet och används framgångsrikt i många av stadens kök. Med hjälp av modellen minskade stadens matsvinn med 50 procent mellan januari 2017 och januari 2019. Genom det har staden sparat stora belopp och framför allt kunnat minska miljöpåverkan. Efter att projektet tog slut 2019 finns ingen som ansvarar för fortlevnaden av verktyget och det saknas systematisk uppföljning över vilka kök som fortsatt använder verktyget.

Miljöförvaltningen är positiv till att staden arbetar vidare med åtgärder för att minska matsvinnet och anser att en eventuell utredning enligt motionens förslag även bör inkludera fler sätt att minska svinnet. Exempel på åtgärder är att säkerställa att Göteborgsmodellen för minskat matsvinn används av alla stadens kök och att införa systematisk mätning av tallrikssvinnet för alla stadens skolmatsalar.

Anna Ledin

Angelica Winter

Direktör

Avdelningschef

³ [Göteborgs Stads avfallsplan 2021–2030](#)

⁴ [Miljöförvaltningens rapport 2022:03 Ett hållbart livsmedelsystem ur ett cirkulärekonomiskt perspektiv](#)

§ 216 N160-0525/22

Svar på remiss - Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Beslut

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. tillstyrker förslaget om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter.
2. översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till Stadsledningskontoret.
3. förklarar beslutet omedelbart justerat.

Handlingar

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2022-09-02.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2022-09-28

Vid protokollet

Sekreterare

Karin Aztor

Ordförande

Elisabet Lann

Justerande

Mattias Tykesson

Protokollsutdragets riktighet intygas av administratör Valentine Andersson

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum 2022-08-24

Yttrande över remiss - motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Beslut

Styrelsen beslutade att tillstyrka förslagen i remissen.

Ärendet

Ärendet är en remiss - Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. Remissen har översänts till styrelsen för Göteborgs Stads Leasing AB för yttrande, senast 23 september 2022.

En metod/koncept som nämns i motionen är den så kallade ”klimatlådan”, där elever och personal i skolverksamhet har möjlighet att köpa mat som blivit över efter lunchens slut. Skribenterna vill utreda förutsättningarna för att införa en liknande modell i Göteborg. Enligt motionen föreslås kommunfullmäktige besluta att:

1. Miljö- och klimatnämnden får i samverkan med grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att återkomma med förslag på hur konceptet med klimatlåda kan användas inom i Göteborgs Stad.
2. Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod.

Vid protokollet

Therese Berglund
2022-08-25

Ordförande
Pierre Alpstrand

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-07-15
Diarienummer 68/22

Handläggare

Nina Wolf
Telefon: 031-368 46 29
E-post: nina.wolf@gsl.goteborg.se

Yttrande över remiss - motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Förslag till beslut

1. Styrelsen tillstyrker förslagen i remissen.

Sammanfattning

Ärendet är en remiss - Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. Remissen har översänts till styrelsen för Göteborgs Stads Leasing AB för yttrande, senast 23 september 2022.

En metod/koncept som nämns i motionen är den så kallade ”klimatlådan”, där elever och personal i skolverksamhet har möjlighet att köpa mat som blivit över efter lunchens slut. Skribenterna vill utreda förutsättningarna för att införa en liknande modell i Göteborg. Enligt motionen föreslås kommunfullmäktige besluta att:

1. Miljö- och klimatnämnden får i samverkan med grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att återkomma med förslag på hur konceptet med klimatlåda kan användas inom i Göteborgs Stad.
2. Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod.

En snabb-genomlysning av nio kommuner som tillämpar ”Klimatlådan” har gjorts av bolaget för att få en bättre förståelse för konceptet och för att påskynda ett eventuellt genomförande i Göteborgs Stad. Denna genomlysning återfinns under rubriken *Beskrivning av ärendet*.

Bolaget ser mycket positivt på att berörda verksamheter gör ytterligare, resurseffektiva insatser för att minska matsvinnet. Förslagen är tydligt i linje med stadens cirkulära strategi, där hållbar/cirkulär avveckling från stadens verksamheter är en viktig del.

Bolaget ser med fördel att pilottest startas upp *parallellt* med utredningen och att man i möjligaste mån kopierar befintligt Klimatlåde-koncept i pilotskedet. Utredningen skulle då kunna lägga visst fokus på hur driftsättning, uppskalning, utveckling och

effekt­mätning skulle kunna gå till inom Göteborgs Stad, samtidigt som lärdomar dras av pilotprojektet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Mycket kunskap och erfarenheter finns redan i andra kommuner som direkt skulle kunna tillämpas i en pilotstudie. Insatserna för att göra en utredning, utifrån förslagen i motionen, bedöms därför vara mycket begränsade, där också underlaget från GSL, under rubriken *Beskrivning av ärendet* förhoppningsvis kan vara värdefull input.

Utifrån erfarenheterna från andra kommuner gör också bolaget bedömningen att ”Klimatlådan”, eller ett likande koncept, skulle innebära en mycket begränsad extra arbetsinsats från personalen i berörda verksamheter. Flera ser också de ekonomiska vinsterna för verksamheterna, där slängd mat både är ekonomiskt olönsamt och resursslöseri. Även om inte syftet är att tjäna pengar ser till exempel Nacka kommun att Klimatlådan bidrar till besparing som kan återinvesteras i maten och ge skolorna och förskolorna möjlighet att satsa på utveckling av verksamheten och mer ekologiska livsmedel.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bolaget bedömer att förslaget kan ha en positiv effekt ur ett ekologiskt perspektiv, inte minst om det efter pilottestet skalas upp till många andra berörda verksamheter.

Syftet med ”Klimatlådan”, är enligt de nio studerade kommunerna är att minska klimatpåverkan och mängden serveringssvinn, dvs fullt ätbar mat. Enligt en beräkning i Nacka kommun kan satsningen ge ett minskat utsläpp med 83 ton koldioxidekvivalenter, vilket ungefär motsvarar 83 svenskars genomsnittliga bilåkande under ett år. Som underlag för beräkning i Göteborg, så serverar Nackas kommunala skolor och förskolor cirka 19 000 portioner varje dag. Effekten i Göteborg skulle alltså kunna bli den fyrdubbla, utifrån de siffror som anges i motionen.

Bedömning ur social dimension

Bolaget bedömer också att förslaget kan ha flera mervärden ur ett socioekonomiskt perspektiv. De nio studerade kommunerna lyfter bland annat fram pedagogiska vinster, tillgång till hälsosam, näringsberäknad mat till en okej kostnad och möjligheten för stressade föräldrar och personal att underlätta i vardagen.

Bilagor

1. Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter

Ärendet

Ärendet är en remiss gällande en motion om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. Remissen har översänts till styrelsen för Göteborgs Stads Leasing AB för yttrande, senast 23 september 2022. I yttrandet ska tydligt framgå om nämnden/styrelsen tillstyrker, avstyrker eller inte tar ställning till förslagen.

Beskrivning av ärendet

Ärendet är en remiss - Motion av Johan Zandin (V), Jenny Broman (V) och Gertrud Ingelman (V) om att utreda försäljning av överbliven mat i Göteborgs Stads verksamheter. Remissen har översänts till styrelsen för Göteborgs Stads Leasing AB för yttrande, senast 23 september 2022. Remissen har också sänts till nämnden för inköp och upphandling, nämnden för miljö- och klimatnämnden, grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Yttrandet ska vara nämnd-/styrelsebehandlat och tydligt uttrycka om nämnden/styrelsen tillstyrker, avstyrker eller inte tar ställning till förslagen. Yrkanden, skiljaktiga meningar, reservationer, särskilda yttranden m m från nämnd-/styrelsebehandlingen ska alltid bifogas. Om ärendet avser en motion ska den inte skickas med som bilaga. Protokollsutdraget och tjänsteutlåtandet/yttrandet skickas till stadsledningskontorets förvaltningsbrevlåda.

Motionen lyfter fram att det tillagas mat i mer än 500 kök och att det serveras 80 000 luncher i stadens verksamheter och att matsvinn är en fortsatt utmaning. Detta trots tidigare framgångsrikt arbete inom ramen för Göteborgsmodellen för minskat matsvinn. Nya ambitiösa mål som berör matområdet har också tillkommit i och med den nya avfallsplanen och stadens miljö- och klimatprogram. Skribenterna av motionen vill utreda en metod för att minska matsvinnet ytterligare, genom att mat som blir över i en verksamhet ska kunna säljas istället för att slängas. En metod/koncept som nämns i motionen är den så kallade "klimatlådan", där elever och personal i skolverksamhet har möjlighet att köpa mat som blivit över efter att skolrestaurangen stängt för dagen. Skribenterna vill utreda förutsättningarna för att införa en liknande modell i Göteborg. Hänsyn ska tas till arbetsmiljö och arbetstid för personal i verksamheterna och exempel från andra kommuner i Sverige som infört modellen ska studeras närmare. Enligt motionen föreslås kommunfullmäktige besluta att:

- Miljö- och klimatnämnden får i samverkan med grundskolenämnden, förskolenämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att återkomma med förslag på hur konceptet med klimatlåda kan användas inom i Göteborgs Stad.
- Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att återkomma med förslag på lämplig verksamhet i staden där konceptet med klimatlåda kan prövas under en testperiod.

Snabb genomlysning av nio kommuner

Som nämns i motionen görs redan ett arbete i stadens kök för att förebygga avfall, vilket fortsatt behöver prioriteras. Vid en snabb genomlysning av artiklar på nätet om totalt nio kommuner som tillämpar konceptet "Klimatlådan", ser dessa ingen målkonflikt mellan ett fortsatt förebyggandearbete och att möjliggöra "återbruksförsäljning" av överbliven mat från serveringsdiskarna. Det övergripande målet i Avesta kommun, som verkar ha varit

först ut med konceptet Klimatlådan (2019) är att ingen mat ska behöva finnas över till försäljning. Enligt blogginlägg på Livsmedelsverkets webbsida Måltidsbloggen (2019) har försäljning av skolmat även förekommit innan Klimatlådan, såsom Fridaskolan i Göteborg (via app, sedan 2017) och i Vetlanda kommun.

Syftet med Klimatlådan, är enligt de nio kommunerna är att minska klimatpåverkan och mängden serveringssvinn, dvs fullt ätbar mat. Enligt en beräkning i Nacka kommun kan satsningen ge ett minskat utsläpp med 83 ton koldioxidekvivalenter, vilket ungefär motsvarar 83 svenskers genomsnittliga bilåkande under ett år. Som underlag för beräkning i Göteborg, så serverar Nackas kommunala skolor och förskolor cirka 19 000 portioner varje dag. Effekten i Göteborg skulle alltså kunna bli den fyrdubbla, utifrån de siffror som anges i motionen. Flera kommuner lyfter också fram socioekonomiska mervärden såsom pedagogiska vinster, tillgång till hälsosam, näringsberäknad mat till en okej kostnad och möjligheten för stressade föräldrar och personal att underlätta i vardagen. Flera ser också de ekonomiska vinsterna för verksamheterna, där slängd mat både är ekonomiskt olönsamt och resursslöseri. Kostekonomen Helena Pettersson i Nacka lyfter att Klimatlådan bidrar till besparing som kan återinvesteras i maten och ge skolorna och förskolorna möjlighet att satsa på mer ekologiska livsmedel.

Mottagandet av konceptet och resultatet har varit positivt bland både barn och vuxna i de nio kommunerna. Genomförandet har gjorts på ungefär samma sätt i de nio kommuner och har medfört endast en ringa arbetsinsats från kökspersonalen. Likheterna i tillämpningen av konceptet sammanfattas nedan:

- Konceptet har införts på skolor och förskolor där målgruppen för försäljningen har varit personal och elever/elevernas föräldrar. Borlänge kommun nämner säkerhet, lokaltillgång och arbetsmiljö som orsaker till valet av dessa målgrupper, som normalt vistas i lokalen.
- Egen, normalstor matlåda medtages och kostnaden för att fylla den var mellan 25-30 kr.
- Försäljningen genomfördes i skolmatsalen, varje vardag under terminstid efter lunchens slut. Tiden för försäljning varierar mellan 15-30 minuter.
- Betalning sker med Swish.
- En viktig parameter i utvecklingsarbetet är att köket inte överproducerar mat för att sälja matlådor. Köken fyller inte på med mat som kan serveras vid ett senare tillfälle. Detta innebär att köken aldrig kan garantera tillgång av mat till försäljning vid dagens slut.
- Avesta kommun poängterar i sin kommunikation att maten som finns att ta av i slutet av serveringen naturligtvis ska vara säker att äta. Det är köket som ansvarar för denna bedömning. Köparen ansvarar för att maten hanteras på ett säkert och hygieniskt sätt efter köpet.

Bild 1: Lapp i Avestas offentliga restauranger som förklarar hur KliMAT-lådan fungerar. Bilden hämtad från Livsmedelsverkets webbsida, Måltidsbloggen (okt 2019).

De nio studerade kommunerna är: Piteå, Borlänge, Vallentuna, Mora, Nacka, Avesta, Mariestad, Hudiksvall och Ronneby.

Lagar och regler

I en artikel i Vallentuna Nya från december 2021 återfinns följande resonemang kring lagefterlevnad:

”Enligt kommunallagen och konkurrenslagen får en kommun inte bedriva konkurrerande verksamhet. Men konceptet med klimatlåda, överbliven skolmat som säljs i anslutning till skollunchen, har hittills inte ansetts konkurrera med krögare i Vallentuna.

Falu kommun är en av de kommuner som tittat på möjligheten att sälja skolmat. I en skrivelse om överbliven skolmat skriver kommunen att enligt självkostnadsprincipen får kommuner inte ta ut högre avgifter än vad som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som tillhandahålls, samt att det i slutänden är domstol som kan förbjuda kommuner att sälja varor och tjänster på ett sätt som begränsar konkurrensen. Eftersom försäljning av överbliven lunchmat inte kan betraktas som en traditionell lunchförsäljning bör det fungera, är slutsatsen.

Enligt livsmedelsverket är det möjligt för kommunala verksamheter att sälja överbliven mat, exempelvis till föräldrar och lärare, som ett led i arbetet för att minska matsvinnet. Kommunen ansvarar då för att en sådan säljverksamhet inte kommer i konflikt med konkurrens- och upphandlingsregler.”

På Livsmedelsverkets webbsida, Måltidsbloggen (2019) står också att läsa följande:
”Enligt Livsmedelsverket är det inte förbjudet att ta med egen matlåda och/ eller mugg vid köp av mat. Det är alltid restaurangägarens beslut om det är okej eller inte att lägga maten i sin egna matlåda, men man kan alltid ställa frågan.”

Bolagets bedömning

Bolaget ser mycket positivt på att berörda verksamheter gör ytterligare, resurseffektiva insatser för att minska matsvinnet. Förslagen är tydligt i linje med den cirkulära strategin, där hållbar, cirkulär avveckling från stadens verksamheter är en viktig del.

För att få en bättre förståelse för konceptet ”Klimatlådan” och påskynda ett eventuellt genomförande i Göteborgs Stad, har nedanstående snabb-genomlysning gjorts av Strategiansvarig Cirkulär ekonomi på GSL. I denna har nio kommuner studerats, som tillämpar konceptet ”Klimatlådan”. Denna genomlysning återfinns under rubriken *Beskrivning av ärendet*.

Bolaget ser med fördel att pilottest startas upp *parallellt* med utredningen och att man i möjligaste mån kopierar befintligt Klimatlåde-koncept i pilotskedet. Detta för att:

- Nyttja den erfarenhet som redan finns hos andra kommuner och därigenom slippa uppfinna hjulet på nytt;
- Minimera riskerna kring lagefterlevnad, då flera kommuner redan tittat på detta för ”Klimatlådan”;
- Inte göra insatsen ”svårare-än-den-är” och undvika att mer resurser än nödvändigt läggs ner på den föreslagna utredningen.

Det kommer säkert att förekomma behov av mindre anpassningar, beroende på vilken/vilka pilotverksamheter som vill testa konceptet, men dessa anpassningar tror bolaget med fördel görs på plats i pilottestform, snarare än i en teoretisk utredning. Utredningen skulle då kunna lägga visst fokus på hur driftsättning, uppskalning, utveckling och effektmätning skulle kunna gå till inom Göteborgs Stad, samtidigt som lärdomar dras av pilotprojektet.

Johan Sävhave

VD